

בנק ישראל

הפיקוח על הבנקים

תל אביב, י"ח בסיון, תשס"ז

4 ביוני, 2007

d6615114

לכבוד

לכבוד

גב' איילין טולדנו- יו"ר ועדת הקשר של לשכת רואי
החשבון בישראל וחברי הועדה

התאגידים הבנקאיים וחכ"א
לידי החשבונאי הראשי

הנדון: טיפול חשבונאי בעסקאות השאלת ניירות ערך שמנוהלות כעסקאות אשראי

1. ביום 29.5.2006 פורסם חוזר ח-06-2186 (להלן – החוזר) שבו אומצו בהוראות הדיווח לציבור כללי החשבונאות שנקבעו בתקן חשבונאות אמריקאי 140 בדבר העברות ושירות של נכסים פיננסיים וסילוק של התחייבויות (להלן - תקן 140).
2. בסעיף 14 לחוזר נקבע שהתיקונים להוראות הדיווח לציבור שנכללו בחוזר יחולו על עסקאות השאלת ניירות ערך שיבוצעו לאחר 31.12.2006.
3. בסעיף 12 לחוזר נקבע כי "ההוראות אינן כוללות התייחסות לניהול בנקאי תקין של עסקאות השאלת ניירות ערך... התייחסות לנושאים אלה תיקבע בנפרד".
4. בכללי הניהול החלים על תאגידים בנקאיים וברוקרים – דילרים בארה"ב, נקבעו כללים מפורשים לגבי אופן ניהול עסקאות השאלת ניירות ערך. בכללים אלה נכללה, בין היתר, התייחסות מפורשת להיקף, לסוגים ולאופן הניהול של המרג'ין (margin) שתאגיד בנקאי נדרש לקבל משואלים של ניירות ערך.
5. טיוטה לאימוץ כללי הניהול הללו בהוראות ניהול בנקאי תקין הועברה לדיון בוועדה המייעצת ביום 3.11.05 ("עסקאות השאלת ניירות ערך" - להלן - טיוטת כללי הניהול, מצ"ב כנספח א').
6. בתקן 140 נקבעו כללים מיוחדים בהתייחס לעסקאות השאלת ניירות ערך, המבוססים על הדרך שבה מנוהלות עסקאות אלו בארה"ב. בסעיף 216 בדברי ההסבר לתקן 140 צויין במפורש כי:

"The Board based its decisions about agreements that maintain effective control over transferred assets in part on observation of contracts and practices that prevail in the repurchase agreement and securities lending markets. Concerns of market participants about risk of default by the parties to the contract, rights at law in the event of default, and credit risk of transferred assets, among other factors, have led to several contractual features intended to assure that the transferors indeed maintain effective control."

7. בתקן 140, ובהוראות הדיווח לציבור המבוססות עליו, לא נכללה התייחסות מפורשת לעסקאות השאלת ניירות ערך שמבוצעות בשונה מאופן הניהול המקובל של עסקאות אלו בארה"ב. בדוחות כספיים של בנקים אמריקאיים לא מצאנו גילוי על עסקאות כאלו המנוהלות בשונה מאופן הניהול המקובל. לדוגמא, לא קיימת בתקן 140 התייחסות כלשהי לטיפול החשבונאי בעסקאות השאלת ניירות ערך, אם הן מבוצעות על ידי תאגידים בנקאיים בישראל כעסקאות אשראי "רגילות". בעסקאות אלו תאגיד בנקאי משאיל ניירות ערך כנגד תיק הבטחונות. השואל אינו מעביר אל התאגיד הבנקאי ביטחון מרגין המתייחס ספציפית לעסקת השאלת ניירות הערך.

8. לאור האמור, תאגיד בנקאי שמנהל פעילות השאלה ושאינה של ניירות ערך כעסקאות אשראי, בשיטה שאינה עומדת בכללי הניהול לרבות ניהול פקדונות המרגין שנקבעו בנושא בארה"ב וכפי שפורטו ב**טיוטת כללי הניהול**, יטפל בהן לפי הוראות הדיווח לציבור שחלו על עסקאות אלו לפני פרסום חוזר ח-06-2186.

9. מצ"ב:

9.1. **כנספח ב'1** - חלקים רלבנטיים מהנוסח של הוראות הדיווח לציבור לפני פרסום חוזר ח-06-2186.

9.2. **כנספח ב'2** - הבהרות ליישומן שנכללו בסעיף 15 במכתבנו מספר d1111141 מיום 12.1.05.

9.3. **כנספח ב'3** – הבהרות נוספות לעניין יישום הוראות הדיווח לציבור שחלו לפני פרסום חוזר ח-06-2186.

בכבוד רב,

מ. שפיגל

סגן המפקח על הבנקים

העתק: מר ר. חזקיהו – המפקח על הבנקים

ד"ר דוד גבע – מנהל היחידה למידע ודיווח

מר מ. שרעבי – מנהל יחידת דוחות כספיים

מר ז. ציטרין - תחום ההסדרה

מר ע. גליל – יחידת דוחות כספיים

נספח ב'3 – הבהרות נוספות לעניין יישום הוראות הדיווח לציבור שחלו לפני פרסום חוזר ח-06-2186

להלן התייחסותנו לסוגיה נוספת שהועלתה על ידי תאגידי בנקאיים בקשר לאופן היישום של הוראות הדיווח לציבור שחלו לפני פרסום חוזר ח-06-2186 על עסקאות השאלת ניירות ערך שמנוהלות כעסקאות אשראי (להלן - הנוסח הקודם של הוראותינו). הבהרה זו רלבנטית רק לעסקאות השאלה ושאלה של ניירות ערך שמנוהלות בשיטה שאינה עומדת בכללי הניהול לרבות ניהול פקדונות המרגיין שנקבעו בנושא בארה"ב וכפי שפורטו בטיוטת כללי הניהול (עסקאות אלו יכוננו להלן שאילה לא מובטחת של ניירות ערך או השאלה לא מובטחת של ניירות ערך, לפי העניין).

1. כל שאילה לא מובטחת של ניירות ערך על ידי תאגיד בנקאי תירשם במועד השאילה כפיקדון (לדוגמא, אם השאילה היא מהציבור, ירשם בסעיף פיקדונות הציבור), לפי השווי ההוגן של נייר הערך שהתקבל במועד השאילה. נייר הערך שקיבל התאגיד הבנקאי בעסקת השאילה הלא מובטחת יוכר בסעיף ניירות ערך, ויסווג בתיק למסחר.
2. כל עוד הבנק לא מכר בחסר את נייר הערך שהוא שאל, יש לרשום בכל מועד דיווח לאחר מועד השאילה, בסעיף התחייבויות אחרות, את ההבדל, בין אם הוא חיובי ובין אם הוא שלילי, בין שווי השוק למועד הדיווח של נייר הערך ששאל הבנק לבין היתרה בגין עסקת השאילה הלא מובטחת שכלולה בסעיף פיקדונות הציבור (או פיקדונות של אחרים, אם השאילה אינה מהציבור). שינויים בתקופת הדיווח בסעיף זה ירשמו כנגד דוח רווח והפסד (שינויים אלה יקזזו את הרווחים או ההפסדים שנרשמו בדוח רווח והפסד בגין נייר הערך שעדיין לא נמכר בחסר).
3. אם התאגיד הבנקאי משאיל לצד אחר, בעסקת השאלה לא מובטחת, נייר ערך ששאל, בעסקת שאילה לא מובטחת, לצורך כיסוי מכירה בחסר של השואל, עליו לטפל בעסקת ההשאלה הלא מובטחת בהתאם לסעיף 18.א. בנוסח הקודם של הוראותינו, כפי שהובהר במכתבנו מיום 12.1.05. במצב זה:
 - 3.1. בגין עסקת ההשאלה הלא מובטחת, התאגיד הבנקאי יגרע את נייר הערך ששאל ויכיר באשראי בסכום שוויו בשוק של נייר הערך ביום ההשאלה.
 - 3.2. האשראי בגין עסקת ההשאלה הלא מובטחת ימדד לפי שווי השוק של נייר הערך שהושאל כאמור במכתבנו מיום 12.1.05. לאור העובדה שבסעיף 1 לעיל דרשנו לסווג את נייר הערך בתיק למסחר, שינויים בשווי ההוגן של נייר הערך שהושאל ירשמו כנגד דוח רווח והפסד.
 - 3.3. עסקת השאילה הלא מובטחת תימדד כאמור בסעיף 2 לעיל.
4. אם התאגיד הבנקאי מוכר בחסר נייר ערך ששאל, יחולו הוראות סעיפים 18.ג. ו-18.ד בנוסח הקודם של הוראותינו. לעניין יישום 18.ד. מובהר כי בכל מועד דיווח יש לרשום את ההפרש, רק אם הוא חיובי, בין שווי השוק למועד הדיווח של נייר הערך שנמכר בחסר לבין היתרה בגין עסקת השאילה הלא מובטחת שכלולה בסעיף פיקדונות הציבור (או פיקדונות של אחרים, אם השאילה אינה מהציבור). שינויים בסעיף זה ירשמו כנגד דוח רווח והפסד.